

Op mijn bureau ligt een briefje: ‘Gustav heeft gebeld.’

Gustav? Ken ik een Gustav?

Omdat het op mijn bureau ligt, moet Gustav voor mij hebben gebeld.

Wanneer de hospita terugkomt, moet ik haar vragen of hij ook heeft gezegd waarvoor hij belde. Ik hang mijn jas over de rugleuning van mijn stoel en begin met mijn boeken te rommelen. De werkster is geweest, want het is vrijdag, en zoals gewoonlijk liggen mijn spullen niet meer op hun vaste plek. Onder op de stapel weet ik *Pride and Prejudice* te vinden, maar ik blijf weer met het briefje over het telefoontje in mijn hand staan. De formulering irriteert me, alsof ik behóór te weten wie die Gustav is – wat een belachelijke naam trouwens, ‘Gustav’.

Ik ga bij mijn geheugen te rade. Die jongen die me gisteren lastigviel bij Blockhusudden, heeft-ie gezegd hoe hij heette? Ik heb in elk geval geen naam genoemd, hij kan mijn telefoonnummer onmogelijk hebben opgezocht.

Gustav? O ja, natuurlijk – die jongen die laatst na college tegenover me zat in koffiehuis Valand – misschien heette die Gustav? Ik probeer de avond te reconstrueren om te gissen waarom hij heeft gebeld: Cilla was aan tafel gaan zitten bij Bengt, die ze nog van school kent, en ik zat naast haar en toen kwam zeker die andere, die naast Bengt ging zitten. Ik kan me niet herinneren hoe hij eruitzag, blond of donker, lang of kort? Van het gesprek staat me ook niet veel bij, het zal wel voornamelijk over het college zijn gegaan zoals meestal wanneer je na de avondcolleges in die koffietent zit. We zijn nog een tijdje buiten in de Surbrunnsgatan met Bengt blijven staan praten

en daarna ben ik meegelopen met Cilla, die naar de metro moest, maar waar die Gustav ondertussen was gebleven weet ik niet.

Tja. Maar nu zoekt hij mij. Waar kan dat om gaan?

Onfatsoenlijke bedoelingen natuurlijk, denk ik vergenoegd terwijl ik me met Jane Austen op bed uitstrek. In dat geval zal hij zich wel weer melden.

Wanneer de telefoon gaat, heb ik de hospita nog niet horen thuiskomen, dus stop ik een pijpenrager als boekenlegger tussen de pagina's van mijn boek en loop naar de hal om op te nemen.

'Met Gustav Lindgren,' stelt hij zich voor en hij vraagt of ik nog weet wie hij is. Zeker weet ik dat. Of ik *Wachten op Godot* in schouwburg Dramaten heb gezien? Dat is niet het geval. Of ik van plan ben dat stuk te gaan zien? Dat was ik weliswaar niet van plan – Beckett, is die niet saai? – maar ik laat me overhalen omdat Gustav ervoor instaat dat 't het meest komische is wat je kunt zien.

Om voor studentenkorting in aanmerking te komen moeten we ons beiden met legitimatie bij de kaartverkoop melden en we spreken om vier uur af bij de kassa.

Mijn fiets heeft een leuke band, dus ik ga te voet en heb amper tijd voor een oorlogsdans voordat ik weg moet, daarom zet ik onderweg maar oorlogsdanspasjes.

De lindes langs de Strandvägen zien er al groener uit dan toen ik hier een paar uur geleden langskwam, het gaat zo snel dat je het niet kunt bijhouden. Om niet vóór vieren aan te komen blijf ik er een poosje naar staan kijken.

Hij zit achter in de foyer op een bankje een krant te lezen, maar staat op zodra ik binnenkom. Hij is heel lang en slungelig, heeft kortgeknipt roodblond haar en die typisch bleke huid die roodharen soms hebben: een kinderlijk uiterlijk, een baardloze jongeling, maar met ouwelijk aandoende kleding – hoed en lange jas – waardoor de algemene indruk bijkans die van een oudere middelbare scholier uit de jaren vijftig is.

Ik realiseer me opeens dat hij me eigenlijk al een keer was opge-

vallen, bij een college eerder dit voorjaar, omdat zijn uiterlijk me irriteerde: hij ziet er arrogant uit, verwaand.

Nou ja, zeg ik snel tegen mezelf, een mens moet geen vooroordelen hebben. Misschien heeft hij iets waar hij verwaand over kan zijn, misschien is hij wel echt gigantisch superieur. Of misschien dat hij door de natuur gewoon toevallig met zo'n gezichtsuitdrukking en houding is toebedeeld, en daar kan hij natuurlijk niks aan doen. Dat hij met mij naar de schouwburg wil, spreekt hoe dan ook in zijn voordeel.

We spreken af om naar de dinsdagavondvoorstelling te gaan en reserveren onze kaartjes. Ik was van plan om nu naar de bibliotheek te gaan en hij moet naar huis en woont in diezelfde richting, dus houden we elkaar in lijn 7 gezelschap. Een beetje moeizaam converseren we over het meest voor de hand liggende: het kroegbezoek na het avondcollege van laatst en onze studies in het algemeen. Hij is jonger dan ik, nog geen twintig. Hij studeert echt filosofie en vraagt hoe het komt dat ik alleen voor mijn plezier naar de colleges ga.

'Cilla begon me mee te lokken,' leg ik uit. 'Zij is er ook alleen maar als toehoorder omdat het interessant is.'

'Zijn jullie bij Engels studiegenoten, of hoe zat het ook alweer?'

'Zo heet dat. Maar "spijbelgenoten" zou dichter bij de waarheid liggen. We zaten elke week altijd op precies dezelfde tijd in hetzelfde koffiehuis en we ontdekten dat dat kwam omdat we van dezelfde colleges spijbelden. En dat we dezelfde mening hadden over het onderwijs.'

Ik vertel over Cilla's jeugd in de vs en over mijn eigen jaar in Engeland en voeg er verontschuldigend aan toe dat we zo'n saai vak alleen volgen om gemakkelijk aan studiepunten te komen.

'Wat heb je in Engeland gedaan? Heb je als au pair gewerkt?'

Ik schud mijn hoofd, au pair, ik?! (Wanneer ik het woord 'huishouding' hoor, ontgrendel ik mijn revolver.)

'Ik heb Engels geleerd en losbandig geleefd.'

In de stilte die er valt, laat de tram een rinkelend belletje horen.

'Wat wil je dan worden als je later groter bent?'

‘Ik ben niet van plan om groter te worden dan ik ben,’ antwoord ik bits. Wat gaat hem mijn toekomst aan? Dat is een onderwerp dat ik zelfs tegenover mezelf vermijd.

De tramwagon slaat ratelend de hoek om naar de Odengatan en Gustav kijkt uit het raam.

Ik zit naar zijn handen te kijken. Mannenhanden. Wat hebben ze gróte handen, mannen.

*

Op dinsdagochtend belt Gustav om te vragen hoe we het nu zullen doen. Hoezo nu? *Wachten op Godot* gaat blijkbaar niet door vanwege ziekte, staat er in de krant. Verdorie, dat had ik niet gezien. In plaats daarvan voeren ze iets op wat *Anatol* heet, vertelt hij, ‘een erotische komedie’.

Hij laat de beslissing aan mij over, en mij lijkt ’t het eenvoudigst om te gaan nu we toch al kaartjes hebben.

Tijdens de voorstelling besef ik wat voor blunder dat is: hij moet de indruk hebben gekregen dat ik er zo op gebrand was om met hem naar de schouwburg te gaan dat het me daarom totaal niet uitmaakte wat er opgevoerd werd. Wonderlijke ontwikkeling: het idee om naar de schouwburg te gaan kwam van hem, het zou zijn verantwoordelijkheid zijn, maar nu zit ik me hier tegenover hem voor het stuk te schamen! Het is onbegrijpelijk hoe een mens in dit soort situaties terechtkomt.

Ik troost me met de gedachte dat ik mijn sjofele houtje-touwtjeas heb aangetrokken, dan kan hij zich tenminste niet verbeelden dat ik me aanstel.

Na afloop staan we op het Nybroplan aan elkaar te vragen of we een goeie kroeg weten in de stad. Dat is niet het geval. Kijk eens aan: hebben we toch iets gemeen.

Hij stelt voor om dan maar bij hem thuis thee te gaan drinken en een broodje te eten. Mijn opgebouwde mensenkennis zegt me dat dit een jongen is die thee en een broodje bedoelt wanneer hij thee

en een broodje zegt, dus we nemen opnieuw lijn 7.

Hij woont aan de Bragevägen, een achterafstraatje bij het Jarlaplan, een buurt waar ik nog nooit ben geweest. Het is blijkbaar zijn ouderlijk huis, maar niemand van het gezin is thuis en terwijl hij in de keuken rondscharrelt, maak ik van de gelegenheid gebruik om rond te kijken. Aan de muur in de zitkamer hangt een soort icoon en de bibliotheek wijst erop dat ze gelovig zijn. Hij ook? Het zou kunnen verklaren waarom hij er zo abnormaal aangeharkt uitziet. Een grote bibliotheek trouwens, de kasten beslaan een hele wand. Een bankstel, en een piano met familiefoto's erop. Een jong bruidspaar – een broer of een zus van hem? – en natuurlijk Gustav bij zijn diploma-uitreiking.

Zijn eigen kamer heeft ramen naar een binnenplaats, maar hij dient de thee en de broodjes op in de zitkamer. We drinken thee en we eten broodjes en we converseren, moeizaam. Ik informeer naar de trouwfoto: inderdaad, dat is zijn broer Erik, die is ingenieur en woont tegenwoordig in Västerås. Niet dat de vraag me bezighoudt, maar om iets te zeggen informeer ik wat hij zelf wil worden.

‘Na filosofie was ik van plan literatuurgeschiedenis te gaan studeren,’ antwoordt hij voorzichtig.

‘O, leraar dus.’

‘Niet als ik dat kan vermijden, maar misschien is dat niet mogelijk.’

‘Niet met die vakken. Om daaraan te ontkomen moet je een volslagen onmogelijke combinatie tot stand brengen. Zoals die van mij.’

‘Volg je nog iets anders dan Engels?’

‘Eerst heb ik Scandinavische oudheidkunde gestudeerd. Ik had een film over opgravingen op Öland gezien en een baan waarbij je buiten mag zijn leek me erg leuk.’

Hij lacht, zoals mijn bedoeling was, en ik voeg eraan toe dat het al tamelijk snel tot me doordrong dat archeologen zich daar niet mee bezighouden, wat ze wel doen is in kleine kamertjes zitten catalogiseren.

Daarna blijft het een hele tijd stil, totdat hij zegt: ‘Wat ben je stil.’

Dat ben ik dan niet als enige, ik doe echt mijn best om een ge-

sprek te voeren, en ik kan mijn tijd trouwens wel beter gebruiken.

‘Wil je nog thee?’ vraagt hij en ik zeg bedankt en het smaakte lekker maar eigenlijk moet ik...

Net wanneer ik naar buiten wil gaan komen zijn ouders thuis en Gustav stelt ons in de hal aan elkaar voor. Ze begroeten me vriendelijk en belangstellend en kijken met een blik van dus dit is Martina. Ik probeer te kijken met een blik van echt niet, dat wil zeggen niet degene die zij denken, als ze althans iets denken. Maar het is moeilijk om je gezichtsuitdrukking in zulke ingewikkelde ontkenningen te gieten; het resultaat is waarschijnlijk voornamelijk een tamelijk chagrijnige kop.

Ondanks mijn tegenwerpingen brengt hij me naar huis. Alsof ik begeleid moet worden omdat het laat is! Hij loopt helemaal mee tot aan mijn portiek.

Toegegeven, ja toegegeven, ik zou hebben gegild als hij had geprobeerd me te zoenen. Toch is het strikt genomen net zo erg dat hij daar met een hondse blik een meter bij me vandaan staat en het wel wil doen, maar zich er niet toe kan zetten.

Dus dan gil ik daar maar om, de hele weg omhoog, mijn vier trappen op.

*

‘Zei je Gustav?’ vraagt Cilla.

Ik knik.

‘Heet hij echt zo?’

‘Dat niet alleen, hij is ook nog zo,’ zeg ik somber terwijl ik een sigaret van haar biets. ‘Ik ben nog nooit iemand tegengekomen die méér een Gustav-type is.’

Ze overhandigt me geduldig haar aansteker.

‘Zo, zeg. *So the bell tolls for you.*’

‘Wie heeft dat gezegd!’ roep ik. ‘Hij is degene die op dat spoor zit, ik niet!’

‘Op welk spoor zit jij dan?’

‘Je kunt toch wel een keer zomaar naar de schouwburg gaan. Gewoon met elkaar optrekken, bedoel ik, het is misschien best goed om je sociale kring wat te verbreden.’

Cilla kijkt alsof ze dat al eerder heeft gehoord en dat is ook zo. Afgelopen herfst is ze nog getuige geweest van de moeite die het me kostte om ‘er een punt achter te zetten’ bij een vriend met wie ik op- trok en van wie ik me helemaal niet bewust was dat ik een begin met hem gemaakt had. Dat zijn van die dingen waar je zo’n beetje in rolt, geleidelijk en verraderlijk, en op de een of andere manier is het nooit het juiste moment om duidelijk te maken hoe je erin staat: zeg schat, je moet begrijpen dat ik niet op dié manier iets voor je voel, maar we kunnen toch wel vrienden zijn? Alleen in ouderwetse romans krijgen ze ooit de gelegenheid om met dat soort uitleg te komen.

‘Pas op, Martina. Je weet best dat alle jongens maar één ding willen.’

‘Jawel hoor, maar nu ik weet dat ik het niet wil, lukt het me om beter op mijn hoede zijn. Weet je, ik ben tot het inzicht gekomen dat het niet nodig is om aan paarvorming te doen, misschien is het zelfs wel beter om alleen te leven.’

Cilla zegt niets, ze kijkt me alleen aan met zo’n blik. Maar ik meen het echt, al ben ik zelf nog verbaasd over dit besef. Je leeft zo lang in de veronderstelling dat je later als je groot bent zult trouwen en kinderen zult krijgen, zoveel lange, moeilijke jaren waarin het je wilde, vurige en enige verlangen is om iemand te vinden met wie je dat kunt doen. Maar toen je dan eindelijk groot genoeg was en zo iemand diende zich aan, kwam je natuurlijk tot de ontdekking dat je dat helemaal niet wilde. En eerst dacht je dat je gewoon de verkeerde man te pakken had, maar dat het hele idee niet deugde, dat is mijn meest verse levensinzicht.

Tegelijkertijd lijkt de generatie mannen van mijn leeftijd de tegenovergestelde weg af te leggen, zodat dat trouwen inmiddels het enige is waar ze aan denken. In elk geval is het in alle relaties die ik om me heen zie de man die zeurt om verloven, trouwen of samenwonen. Waarschijnlijk zou je breedvoerige theorieën over de

sociaal-economische achtergrond hiervan kunnen opzetten, als je daar de tijd voor had.

Ik moet weg en terwijl ik opsta, gris ik Cilla's laatste sigaret mee.

'Ik ga naar de film van zeven uur in Bostock.'

'Met je wederhelft?' zegt Cilla plagerig.

'Met Gustav,' zeg ik waardig, 'we zijn gewoon vrienden.'

'En zo staat hij er ook in?'

Dat was nou natuurlijk precies het tere punt. Het is belangrijk om mijn voornemen niet te vergeten en hem nog geen pink te geven.

Ik ben behoorlijk op tijd, maar Gustav is er al. We bekijken de foto's die buiten in de vitrine hangen. Hij heeft *Viridiana* al gezien en gniffelt herkenkend, ik moet mijn hand bijna op zijn mond leggen om te voorkomen dat hij alle clous verklapt.

Een gezellig bioscoopje is Bostock, met harde houten banken en midden in de voorstelling een pauze zodat ze de rol kunnen verwisselen. En een bijzondere film, over het fiasco van de zelfopofferende menselijke liefde; ik kan me nauwelijks herinneren wanneer ik voor het laatst zo door een film gegrepen ben geweest. Maar Gustav, die zit voornamelijk te grinniken.

Net wanneer het publiek een zucht van verlichting slaakt omdat de gedrogeerde novice niet door haar krankzinnige oom wordt verkracht ontdek ik dat Gustav in mijn schoot naar mijn hand tast.

Wat moet ik doen? Mijn hand achter mijn rug stoppen? Hem een klap in zijn gezicht geven, hem uitlachen, aan een verhelderende uitleg beginnen: lieve Gustav, je moet begrijpen...?

Tijd om zover te denken heb je niet. Het enige waar je tijd voor hebt, is voor het krijgen van hartkloppingen. En daar zitten we dan, elkaars hand vasthoudend. Met hartkloppingen.

Het helpt natuurlijk niet dat ik hem daarna snel gedag zeg en wegfiets. Een moment van zwakte en het huwelijkscontract is zo goed als bezegeld.

Nee, zeg ik, nee, ik wil niet. *We will have no more marriage*. Ik wil hem nooit meer zien.